

Filosofie - její pěstování

Většinou nebude sporu o tom, zda je třeba filosofii pěstovat či nikoli; je dnes málo vzdělaných lidí, kteří by to považovali za zbytečné nebo dokonce za nesmysl. Nicméně představy, co se má pod „pěstováním“ rozumět, a už dokonce pochopení, co to vlastně ta filosofie je, se velmi různí. Především je třeba odlišit, když něco „pěstujeme“ (cultivatio, cultura od colere) a když se něčím prostě zabýváme. Když na něčem pracujeme, zejména pak, když něco vytváříme, vyrábíme. „Filosofování“ není „vytváření“ filosofie, ale její „pěstování“; to právě znamená, že nám při této naší činnosti jde o to, aby filosofie dobře rostla, aby se jí dobře dařilo, aby vzkvétala. Na prvním místě tedy nejde o to, co se děje s námi a co děláme my, ale co se děje s tou „filosofií“. Musíme tedy dobře rozlišovat filosofování jako naši činnost, naši aktivitu, a filosofii jako to, o co pečujeme nebo máme pečovat, aby se tomu „dařilo“, aby to dobře „rostlo“ a „žilo“. Zajisté to znamená také, že filosofii se může nedařit nebo dařit špatně, a někdy to může způsobit také to, jak se o ni špatně staráme, jak ji špatně „pěstujeme“ (jindy to může být způsobeno jinými vlivy, jak dobře víme). Má proto smysl se také starat o podmínky, za jakých se filosofii „daří“, a to jak podmínky vnější (např. politické nebo vůbec společenské), tak podmínky na naší straně (jako je např. vzdělanost a vůbec připravenost „filosoficky“ myslet, uvažovat a zejména se tázat). Když mluvíme o „pěstování“ filosofie, nepochybně k tomu náleží také tato starost o příznivé podmínky pro to, aby žila a vzkvétala. A mezi ony podmínky z naší strany náleží také studium současných i minulých filosofů, především těch velkých myslitelů, k nimž se musíme vždy znovu vracet, abychom se od nich a na nich učili a vzdělávali. Nicméně studium druhých filosofů není ještě samo o sobě pěstováním filosofie (i když bez filosofování se jistě nemá, nemůže obejít a neobejde, nemá-li samo chřadnout a upadat). Jde o to, zda se při setkání s nějakým skutečným filosofem setkáváme pouze s ním, zda pečujeme o něho a o jeho myšlenky, anebo zda se při tomto setkání setkáváme také – a navíc! – se samotnou filosofií. Je totiž možno vědět o nějakém filosofovi a o jeho myšlení nesmírně mnoho věcí – a přesto o filosofii nemít ani potuchy. Právě proto je naší základní otázkou, zda jen rozmnožujeme své vědomosti o jiných filosofech, anebo zda – už při tom, ale nejenom při tom – pěstujeme vskutku filosofii, tj. zda při tom všem, co děláme a co podnikáme, roste a vzata sama filosofie. A tak se musíme stále tázat: co to vlastně ta filosofie je? A co si od nás žádá, aby se jí dobře dařilo? Co musíme dělat a jak to musíme dělat, aby rostla a vzkvétala především filosofie (a ne, abychom my dosahovali nějakých úspěchů – leda právě pěstitelských)?

(Písek, 100907-2.)